

A MUNKA ÖRÖME ÉS SZÉPSÉGE

1 M 3, 19

Isten befejezi legcsodálatosabb munkáját: a teremtést. E munka koronájaképpen megalkotja az embert, bibliai nyelven kifejezve: az Ó kópére és hasonlatosságára. Így lesznek az emberek Isten gyermekei. Lakhelyük a paradicsom, kényelem és gondtalanság közepette. Nincs miért hajtaniuk magukat, nincs semmi szükség munkára, áldozatra, nincs mi idegesítse őket, ami álmatlan éjszakákat okozzon, hiszen mindenük megvan. Isten ellenszolgáltatásként csak egy dolgot kér az embertől: a tudás fájáról ne egyék.

Mit tesz az ember? Semmittevésében, gondtalanságában méltatlannak bizonyul Isten bizalmára, szeretetére, s megszegi a tiltó parancsolatot. Ténykedésének eredménye: Isten kiűzi az első pár embert a paradicsomból. Amikor ezt teszi, sok próbatétellel, teherrel teszi nehezebbé az eddig gondtalan életet. Elhangzik az ún. isteni átok, mikor többek között ezt mondja az embernek: „Orcád veritékével egyed a te kenyeredet...” Sokan tévesen értelmézik ezt a bibliai verset. Azt állítják, hogy Isten ezáltal megátkozta a kenyeret. A valóság viszont nem ez. Isten jól tudta és tudja, hogy kenyér nélkül az ember nem élhet. Ez mindennapi nélkülözhetetlen tápláléka. Arra neki paradicsomon belül vagy kívül egyformán szüksége van. Fenti intézkedésével Isten szembeállította az embert egy olyan ténykedéssel, amely ezelőtt teljesen ismeretlen volt előtte. Ez a *munka*. Eddig ingyen kapta a mindennapi kenyeret, ezután munka által kell megszerezze. Ilyen értelmezésben a kereszténység történelme folyamán sok vitára adott okot ez a bibliai rész: „Orcád veritékével egyed a te kenyeredet...” A vitában két tábort lehet megkülönböztetni.

Egyik csoportba tartoztak és tartoznak ma is azok, akik hirdetik, hogy Isten részéről az emberiség történelme folyamán az volt az emberre nézve a legmegalázóbb isteni megnyilatkozás. Valóságos isteni átok, mert munkára, verejtékhullatásra kárhóztatta. Megbüntette az embert a munkával. Ezek az emberek nem tettek és nem tesznek egyebet, mint lépten-nyomon próbálták visszasírni, visszakönyörögni a paradicsomi életformát, kényelmet, munkátlanlanságot. Úgy beszélnek arról az életkörülményről, mint a legjobb, legcsodálatosabb életformáról, melyet sajnós meggondolatlansága folytán elveszített az ember.

A másik csoportba tartoznak azok, köztük mi unitáriusok is, akik hiszik és hirdetik, hogy Isten részéről az emberiség történelme folyamán ez volt az emberre nézve a legmegtisztelőbb isteni megnyilatkozás. Míg a paradicsomban élt az ember, *Istennek csak gyermeke volt*, elkényeztetett gyermeke. Miután kiűzetett onnan, s elhangzott feléje a kijelentés: „Orcád veritékével egyed a te kenyeredet...”, az ember *Isten munkatársa*, a teremtés koronája lett. Ezáltal találta meg életének igazi célját, hivatását, tartalmát, szépségét. Ezáltal talált önmagára, s lett hasonlatos Istenhez. Mintha ezt a felhívást intézte volna Isten az emberhez: most pedig rád bízott a legszebb hivatás, mely méltó hozzád: a pusz-

taságból önmagad körül teremts paradicsomot! Önmagad erejéből alkoss szebbet, jobbat, mint amilyent elveszítettél!

• Az elmondottak tudatában mondjuk, milyen jó, hogy az ember kiüzetett a paradicsomból, s megszűnt az ingyenkegyelem, a felelőtlenség, az elkényeztetett, babusgatott gyermekkor, a semmittevés. Mi lett volna az emberből, ha a paradicsomban marad?... Semmi!... S mi lett belőle, hogy kiüzetett: *ember!* Saját életének, sorsának, Isten gondviselése mellett, irányítója, a föld megszüpítője, alakítója. Istentől kapott tehetségeinek birtokában elindult az emberré levés csodálatos útján. Lehetősége és alkalmá nyílt arra, hogy megvalósítsa Jézus tanítását: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.“

Mindennek értéke lett életében. Így:

kezének. Azt, hogy mit jelent számára két keze, az ember akkor tudta meg, amikor meg kellett fognia a munka eszközeit. Földet, rögöt kellett törnie, magot kellett hintenie. Sárból téglát, a téglából házat, templomot, iskolát, gyárat, kultúrtermet, közintézményt építenie. Földből, vízből, mélységből és magasságból elrejtett értékeket előhozni, azokat két kezével formálni, alakítani...

Értelme lett:

lábának. Azt, hogy mit jelent számára a két lába, akkor tudta meg, amikor vállaira terhet véve azt cipelnie kellett. Amikor kénytelen volt életszükségleteinek felkutatására elindulni. Bejárta a világot, azért, hogy sok mindent felfedezzen, más embereket, népeket megismerjen.

Értelme lett:

eszének. Azt, hogy mit jelent számára az ész, az ember akkor tudta meg, amikor kénytelen volt gondolkozni, a különböző problémákat megoldani. Magasság és mélység titkait kutatni. Számításokat végezni, terveket szőni. Amikor rá lett kényszerítve arra, hogy tudományt, költészetet, irodalmat, művészetet, kultúrát hozzon létre.

Értelme lett:

hitének. Azt, hogy mit jelent számára a hit, az ember akkor tudta meg, amikor tépte a vihar, s alkalmas és alkalmatlan időben helyt kellett állnia. Amikor koporsó mellé állt, beteg ágya mellett virrasztott, távol lévő gyermekéért, hozzátartozójáért imádkozott. Amikor kétségeinek viharai közepette ráébredt arra, hogy vele van az Isten.

Íme, ezek és sok más isteni adomány értelmetlenné vált volna ott, a paradicsomban. Feleslegessé e kijelentés nélkül: „Orcád verítékével egyed a te kenyeredet...“ De ennek elhangzása után földi, paradicsomi élete kialakításának legszentebb tényezőivé váltak. Kiadatott a legszebb jelszó: előre, ember, Isten országának megvalósítása útján!

Az az igazság, hogy a munkásság az élet sója, egyik eszköze az emberré levésnek, lendítőkereke, életetője a haladásnak, anyagi jólétének. Egyik legszentebb, legfőlegelőbb ténykedés: a munka.

Unitárius káténk második kérdése így hangzik: „Miből ismerjük meg, hogy van Isten?“ Felelet: „Akár a világot és az abban lévő szép rendet nézzük... arra a meggyőződésre jutunk, hogy van egy Isten, aki mindeneket teremtett, fenntart és igazgat.“ Isten tehát láthatóvá, érzékelhető valósággá a teremtés és örök munkássága által lett. Miből ismerjük meg, hogy van ember? Szerte a világban, ha a megvalósításo-

kat nézzük, arra a meggyőződésre jutunk, hogy van Istennek egy munkatársa: az ember, aki a tőle kapott tehetségeinek birtokában sok mindent megvalósít, fenntart és igazgat. Amiképpen tehát Isten megismerhetővé a munkássága által, úgy az ember is értékke, láthatóvá a munka által lett.

Milyen jó, hogy Isten nem elégedett meg a saját munkájával, azzal, hogy a mindenséget megteremtette. A munkát nem tartotta meg isteni privilégiumnak, hanem azt megosztotta az emberrel. Nem elégedett meg azzal, hogy embert teremtsen, hanem a munka teremtő erejét belénk is oltotta, s így a szó igaz értelmében Isten munkatársaivá válhattunk mint munkás, tudós, orvos, mérnök, egyszerűen teremtő ember.

Én egy szóval sem tagadom, hogy a munka nem nehéz, bibliai nyelven kifejezve nem jár: „orcánk veritékével“. Ez igaz, de *éppen ebben van értéke* is. A verejtékcseppekben. A világon mindennek megvan a maga értékmérője.

Az emberi munka értékét: a *verejtékcsepp* adja. Egy alkotás, megvalósítás annál többet ér, minél több igazi verejtékcseppbe került, minél többet dolgoztak, küzdöttek érte. Ne feledjük el azt az igazságot, hogy a munka bár küzdelem, verejtékhullatás, de ugyanakkor *öröm is*. Bár jól tudom, hogy milyen nehéz az elsőosztályosnak megtanulni írni. Mennyi könny áztatja az első füzet lapjait. De kérdezem, van-e nagyobb öröme egy gyermeknek, mint amikor egyedül, segítség nélkül leírja a nevét, elolvassa összefüggően az első mondatot?

Milyen nehéz becsületesen helyt állni a munkamezőn mindennap, minden héten, minden hónapban, minden évben, egy egész életen át. Mennyi verejtékcsepp hull a munkamezőn. De kérdem, van-e nagyobb boldogság, mint amikor az ember látja azt, hogy becsületes munkája nyomán fenn tudja tartani családját, alkotó tényezőjévé válik a nagy közösségnek, a hazának?

Hivatását, az alkotást szerető ember munkája közben *esztétikai* örömet is érez. Székelyföldön, Torockó vidékén, Kalotaszegen ma is vannak egyszerű emberek, akik a mindennapi munkájuk mellett, vagy aközben, a késő éjszakába nyúló esteiken fűznek, faragnak, varrnak: alkotnak. Kezük munkája nyomán az agyagedény oldalán, a fán, a vászon csodálatos minták, alakok, mondák elevenednek meg. S akik e csodálatos munkát végzik, *éppen* úgy az alkotás isteni örömét érzik, mint a nagy szobrászok, festők, zenészek vagy építésszek. Valaki ezt így fejezte ki: „Az alkotás örömeiben a tudat kiszabadul önmagából, s feloldódik egy másik lényben, és megszépül. A munka szépsége kiapadhatatlan forrása a boldogságnak azok számára, akik a munkát odaadással végzik. Ez a boldogság ott rejtőzik a hivatással végzett munkában. Szinte kiugrik azokból a kezekből, amelyek otthon készült agyagedényt készítenek, selymet szőnek, varrnak, amelyek vizsgálják és gyógyítják az emberi testet, szervezetet. Ez ad lelket a munkának. Ez önt lelket a sebész véres művészetébe csak úgy, mint a festő, a zenész, az író, a költő s az élet mezején munkáját becsületesen végző ember munkájába. Ott van Galilei számításában, Dante látomásaiban, Pasteur kísérletében s az egyszerű ember munkájában. Ott van az alkotás szépsége, öröme és lelke.“

Ez hát a munka, az alkotás. Ezt jelenti számunkra, unitárius emberek számára az isteni kijelentés: „Orcád verítékével egyed a te kegyeredet...” Őrizzük, vigyázzuk a munka szépségét, lelkét, örömét, mely Isten munkatársaivá, az élet szépítőjévé tesz mindannyiunkat. Ámen.

FAZAKAS FERENC

A MAG

1 M 47, 19

Hol van a halhatatlanság?

Mint süllyedő hajó árboca az elmúlás tengerén, úgy bukkan fel ez a kérdés az őszben: a csupasz fák alatt, a dérütötte avar között, a halott virágok garmadáján... Miben van a halhatatlanság? Kérdezzük szüret után, a halottak napja árnyékában, mindenéves unitárius gyászunk előtt egypár nappal. — Gondoljunk a betakarított gazdag áldásra: búzára, szőlőre, almára, — nyissuk fel szent eszméink magtárát, a Bibliát, — látogassuk meg könyvtárainkat, hol a tudás magvai vannak feltárolva, és a feleletet megkapjuk:

— A halhatatlanság a magban van.

Diadalmas felelete ez az ősznek; Isten reményt adó üzenete ez az embernek; megvalósult álma ez a természetnek. Ezért volt a kikelet, a virulás, az ékes kalásztól ringó rónaság, az aranyló búzatenger, a földig hajlott ágak az ősz elején; — szellemi téren: ezért voltak a tudósok, próféták, apostolok, reformátorok, feltalálók.

A mag a gyümölcs értelme — olvastam a bölcs mondások között. De úgy érzem, az egész élet értelme benne van a magban, hiszen benne folytatódik az élet, ő az újjászületés édesanyja.

— Csak magot adj — mondja az írás —, hogy éljünk, és ne haljunk meg, és a föld el ne pusztuljon. — A hét szük esztendő történetéből való ez az idézet. József jól fejtette meg a fáraó álmát, és kormányzó lett. A hét bő esztendő alatt megtöltötte a hambárokat búzával. Mikor aztán megérkezett a hét szük esztendő is, nagy kincs lett a sok tele hambár. Máshol nem volt kenyér a föld kereksegen — írja a Biblia. Pedig máshol is megtehették volna ezt az előrelátó intézkedést, csak nem volt jó álomfejtő, vagy álmodó nem volt, vagy nem volt előrelátó ember Józsefen kívül, vagy talán nem volt, aki szót fogadjon az előrelátóknak, hanem azzal az álbölcsességgel, hogy „egy életünk van”, feléltek, elpazaroltak minden magot a bő esztendők alatt. Így aztán a világra szakadt az éhség. Az éhség pedig nagy úr, megalázza, meggyötri, szolgává teszi a gőgöst is... Így indult el a népvándorlás József elé a betevő falatért. Jó volt, míg tartott a pénzből, de annak hamar végére jártak. De aztán pénz nélkül is megjelentek József előtt, és kissé lázadó hangon, a lelkére próbáltak beszélni: „Adj nekünk ke-